Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті

Бекітемін
Ректор, ҚР ҰҒА академигі
Ғазалиев А.М.
____
«____» _________ 20___ж.

МАГИСТРАНТТАРҒА АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ (SYLLABUS)

KD 5309 - «Кәсіптік денсаулық» пәні

SBKD 5 «Сенімділікті бағалау және кәсіптік денсаулық» модулі

6М073100 – «Тіршілік әрекеттерінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау» мамандығы

Тау-кен факультеті

Кеніштік аэрология және еңбек қорғау кафедрасы

(оқу мерзімі 1,5 жыл)

2016

Алғы сөз

Магистрантқа арналған пән бойынша оқыту бағдарламасын (syllabus) әзірлегендер: м.ғ.д., профессор Аманжол І.А., доцент Жолмағамбетов Н.Р.

«Кеніштік аэрология және еңбек қорғау» кафедрасының мәжілісінде талқыланады

«____»______________20___ ж. № _______ хаттама

Кафедра меңгерушісі________«____»_________20___ ж.

Тау-кен факультеінің әдістемелік бюросымен мақұлданады

«____»______________20___ ж. № _______ хаттама

Төраға ____________«____»____________ 20___ ж.

Оқытушы туралы мәліметтер және байланыс ақпарат
Аманжол І.А., м.ғ.д., профессор,
Жолмағамбетов Н.Р., т.ғ.к., доцент.

«КА ж ЕҚ» кафедрасы ҚарМТУ II корпусында (Бейбітшілік гүлзары, 56) орналасқан, 516 ауд., байланыс телефоны 56-59-29 қос. 253.

Пәннің еңбек сыйымдылығы

<table>
<tr><th rowspan="3">Семестр</th><th rowspan="3">Кредиттер саны</th><th colspan="5">Сабақтардың түрі</th><th rowspan="3">МӨЖ сағаттар саны</th><th rowspan="3">Жалпы сағаттар саны</th><th rowspan="3">Бақылау түрі</th></tr>
<tr><th colspan="3">Қосылған сағаттар саны</th><th rowspan="2">ОМӨЖ сағаттарының саны</th><th rowspan="2">Барлығы сағаттар саны</th></tr>
<tr><th>лекциялар</th><th>Практикалық сабақтар</th><th>Зертханалық сабақтар</th></tr>
<tr><td>2</td><td>3/9</td><td>45</td><td></td><td></td><td>45</td><td>90</td><td>45</td><td>135</td><td>емтихан</td></tr>
</table>

Пәннің сипаттамасы

«Кәсіптік денсаулық» пәні магистранттардың таңдамалы компонентіне кіреді және 6М073100 – «Тіршілік әрекеттерінің қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау» мамандығы магистранттары үшін әзірленген. Бұл пән болашақ мамандарға кәсіби денсаулықты сақтауда өндірістік орта факторларының рөлін анықтауға, еңбектің физиологиялық сипаттамасын және оның кәсіби денсаулық пен жұмысқабілеттілікке әсерін бағалауға көмектеседі.

Пәннің мақсаты

«Кәсіптік денсаулық» пәнінің мақсаты болып өндірістік орта факторларының денсаулыққа әсер етуінің медициналық-биологиялық ерекшеліктерін зерделеу, және де қазіргі заманғы өндірістік ахуалда кәсіби және өндіріске байланысты аурулардың пайда болу ерекшеліктерін, олардың профилактикасының жалпы принциптерін оқыту саналады.

Пәннің міндеттері

Берілген пәнді оқу нәтижесінде магистранттар міндетті:

–өндіріс жағдайында денсаулықтың өзгеруі көрсеткіштері туралы түсініктерді игеруі;

–кәсіби іс-әрекеттің денсаулыққа жағымсыз әсерлерінің арасындағы зардаптардың байланыстылығын білуге;

–өндіріспен байланысты аурулардың, кәсіби аурулардың туындауындағы факторларды және себеп-салдарды анықтау туралы;

–адамның тіршілік ету ортасындағы жайсыз жағдайларды талдау, модельдеу және болжау негізінде кәсіби аурулардың алдын-алу мәселелері жайлы;

– адамдарды өндіріспен байланысты аурулардан тіршілік ортасы тұрғысындағы техногенді және табиғи жүктемелерді азайту жолымен, және де емдеу-профилактикалық шараларды қолдану арқылы қорғау мәселелері жайлы.

Берілген пәнді оқу нәтижесінде студенттердің түсінігі болуы керек:

Кәсіби денсаулықты сақтаудағы өндірістік орта факторларының рөлі туралы, еңбектің физиологиялық сипаттамасы (еңбектің ауырлығы, кернеулігі) жайлы, еңбектің психологиялық факторлары (сезіну, қабылдау, ықылас, ойлау, еске сақтау) жайлы, психикалық күй (ширығу, біртектілік) туралы, өндірістік ортаның зиянды және қауіпті факторлары туралы және олардың кәсіби денсаулыққа әсері жайлы, еңбек жағдайын кешенді бағалау жайлы, еңбектің қауіпсіздік деңгейін болжау туралы.

Білуі керек: кәсіби денсаулықты сақтаудағы өндірістік орта факторларының мағынасын және рөлін; әр түрлі еңбектік іс-әрекеттер барысында организмде болатын физиологиялық өзгерістерді; кәсіби денсаулыққа еңбектің психологиялық факторларының әсерін және т.б.

Игеруі керек: өндірістік зиянды және қауіпті факторлардың сандық және сапалық сипаттамаларына талдау жүргізуді; технологияларға, техникалық өнімдерге, құрал-жабдықтарға, өндірістік бөлме-жайларға қойылатын санитарлық-гигиеналық талаптарды әзірлеуді.

Тәжірибелік машықтануы керек: мемлекеттік нормативтік актілерді ескере отырып гигиеналық сараптама жүргізуді, өндіріспен байланысты ауруларды, кәсіби ауруларды туындатартын факторларды және себеп-салдар байланысын анықтауды.

Айрықша деректемелер

Берілген пәнді зерделеу үшін келесі пәндерді (бөлімдерді (тақырыптарды) көрсетумен) меңгеру қажет:

Пән	Тараулардың, тақырыптардың аталуы
1. Денсаулық және өндіріс қауіпсіздігі негіздері	Еңбек жағдайлары және оларды гигиеналық бағалау. Адамның жұмысқабілеттілігі және оның динамика-сы. Адам жұмысы тиімділігінің жүктемелер деңгейіне байланыстылығы.

Тұрақты деректемелер

«Кәсіби денсаулық» пәнін оқу кезінде алынған білімдер магистерлік диссертацияны жазғанда және қорғағанда қолданылады.

Пәннің тақырыптық жоспары

Бөлімнің (тақырыптың) атауы	Сабақтардың түрлері бойынша еңбек сыйымдылығы, сағ.				
	Лекциялар	Практикалық саб.	Зертханалық саб.	ОМӨЖ	МӨЖ
1. Кіріспе. Кәсіби денсаулықты сақтаудағы өндірістік орта факторларының рөлі және мағынасы.	3	-	-	3	3
2. Еңбектің негізгі физиологиялық сипаттамалары және оларды бағалау.	3	-	-		3

3. Еңбектік іс-әрекет түрлері. Жұмысқабілеттілік туралы түсінік. Жұмыс күні барысындағы жұмысқабілеттілік динамикасы.	3	-	-	6	3
4.Әр түрлі еңбектік іс-әрекеттерді атқару барысындағы организмде болатын физиологиялық өзгерістер (нерв жүйесінің, анализаторлардың, ЖТЖ жұмысы) және олардың кәсіби денсаулыққа әсері.	3	-	-	6	3
5.Еңбек жағдайлары және оларды гигиеналық бағалау.	3	-	-		3
6.Өндірістік іс-әрекеттің ықтимал қауіптіліктері.	3	-	-	6	3
7. Өндірістік қауіпсіздікті қамтамасыз ету міндеттері.	3	-	-	3	3
8. Өндірістік қауіптерді сандық және сапалық талдау.	3	-	-	3	3
9. Қауіпсіздікті қамтамасыз етудің принциптері, әдістері мен құралдары.	3	-	-		3
10. Психикалық күй және кәсіби денсаулық.	3	-	-	6	3
11. Зиянды өндірістік факторлар. Зиянды және қауіпті өндірістік факторлардың жіктелуі.	3	-	-	3	3
12.Қауіпті өндірістік факторлар және олардың кәсіби денсаулыққа әсері.	3	-	-		3
13.Қауіпті химиялық факторлар және олардың кәсіби денсаулыққа әсері.	3	-	-	3	3
14. Қауіпті биологиялық факторлар және олардың кәсіби денсаулыққа әсері.	3	-	-		3
15.Еңбек қауіпсіздігі деңгейін болжау. Кәсіби сырқаттанушылық, өндірістік жарақаттану және өндірістегі сәтсіз оқиғалар.	3	-	-	6	3
БАРЛЫҒЫ:	45	-	-	45	45

Оқытушы мен магистранттың өзіндік жұмысының тақырыптық жоспары

ОМӨЖ тақырыбының атауы	Сабақтың мақсаты	Сабақтың түрі	Тапсырманың мазмұны	Ұсынылатын әдебиет
1.Кіріспе.Кәсіби денсаулықты сақтаудағы өндірістік орта факторларының рөлі және мағынасы.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Мониторингтің мақсаты мен міндеттерін анықтау	[1, 2, 3, 4, 5, 6]
2. Еңбектік іс-әрекет түрлері. Жұмысқабілеттілік туралы түсінік. Жұмыс күні барысындағы жұмысқабілеттілік динамикасы.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Денсаулыққа ортаның жағымды әсер ету заңдылықтары, денсаулық деңгейінің бұзылуы.	[2, 3, 10]
3. Әр түрлі еңбектік іс-әрекеттерді атқару барысындағы организмде	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Жұмыс аймағы ауасы және ластанған	[1, 2, 5, 6, 7, 8, 9]

болатын физиологиялық өзгерістер (нерв жүйесінің, анализаторлардың, ЖТЖ жұмысы) және олардың кәсіби денсаулыққа әсері.			ауаның денсаулыққа кері әсері.	
Өндірістік іс-әрекеттің ықтимал қауіптіліктері.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Судың ластануының түрлері және себептері. Судың минералдануы және кермектігі.	[6, 7, 8, 9, 10]
Өндірістік қауіпсіздікті қамтамасыз ету міндеттері.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Реферат дайындау	Зиянды және қауіпті факторларды гигиеналық нормалау принциптері	[6, 7, 8, 9, 10]
Өндірістік қауіптерді сандық және сапалық талдау.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Пәннің мақсаты және міндеттері.	[3, 4, 5]
Психикалық күй және кәсіби денсаулық.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Реферат дайындау	Пәннің мақсаты және міндеттері.	[3, 4, 5]
Зиянды өндірістік факторлар. Зиянды және қауіпті өндірістік факторлардың жіктелуі.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Заттардың уыттылығы туралы жалпы мәліметтер	[1, 6, 7, 8]
Қауіпті химиялық факторлар және олардың кәсіби денсаулыққа әсері.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Өндірістік ортада кездесетін химиялық заттар	[6, 7, 8, 9]
.Еңбек қауіпсіздігі деңгейін болжау. Кәсіби сырқаттанушылық, өндірістік жарақаттану және өндірістегі сәтсіз оқиғалар.	Осы тақырып бойынша білімді тереңдету	Конспекті дайындау	Зиянды химиялық заттардың әсерінің байқалуы	[2, 6, 7, 8, 9]

МӨЖ арналған бақылау тапсырмаларының тақырыбы

1. Өндірістік орта және өндірістік фактор.
2. Жұмысқабілеттілік жағдайын бағалау.
3. Психограммалардың мазмұны және көлемі.
4. Еңбек режимдерін ұтымдандыру.
5. Кәсіби таңдап алу.
6. Кәсіби бағдар беру.
7. Психограммаларды құрастыру.
8. Жағымсыз эмоциялардың (ширығу, сасқалақтау) маңыздылығы.
9. Еске сақтаудың (қысқа мерзімге, ұзақ мерзімге) типтері.
10. Инфрақызыл сәулеленудің жоғары деңгейі.

11. Ультракүлгін сәулеленудің жоғары деңгейі.
12. Монохроматикалық (лазерлі) сәулеленудің жоғары деңгейі.
13. Иондаушы сәулеленудің жоғары деңгейі.
14. Электрлі және магнитті өрістердің, электрлі магнитті сәулеленудің жоғары деңгейі.
15. Статикалық электрлендірудің жоғары деңгейі.
16. Шудың, вибрацияның, ультрадыбыстың және инфрадыбыстың толқындарының жоғары деңгейі.
17. Жеткіліксіз жарықтандыру немесе жұмыс аймағын ұтымсыз жарықтандыру: табиғи жарықтандырудың болмауы немесе жеткіліксіздігі, жасанды жарықтандырудың жеткіліксіздігі, артық жарқырау, контрастылықтың төменділігі, жарық ағынының көтеріңкі жыпылықтауы.
18. Сырқаттанушылық көрсеткіштерін есептеу.
19. Кессон ауруы.
20. Биіктік (тау) ауруы, ұшқыштар ауруы.
21. Жазарман (писчий) спазмы.
22. Электр офтальмиясы.
23. Өндірістік шаңдар әсерінен болатын аурулар: а) силикоз және силикотуберкулез, ә) асбестоз, б) басқа да пневмокониоздар.
24. Тітіркендіргіш және уытты заттардың әсер етуінен болатын тері аурулары: а) кәсіби дерматиттер, ә) ойық жаралар (хромнан, мышьяктан және т.б.).

Магистранттардың білімін бағалау критерийлері

Пән бойынша емтихан бағасы аралық бақылау (60% дейін) және қорытынды аттестаттау (емтихан) (40% дейін) бойынша үлгерімнің ең жоғары көрсеткіштерінің сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100% дейін мәнді құрайды.

Әріптік баға бойынша бағалау	Сандық бағалау эквиваленттері	Меңгерілген білімдердің проценттік мәні	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A A-	4,0 3,67	95-100 90-94	Өте жақсы
B+ B B-	3,33 3,0 2,67	85-89 80-84 75-79	Жақсы
C+ C C- D+ D-	2,33 2,0 1,67 1,33 1,0	70-74 65-69 60-64 55-59 50-54	Қанағаттанарлық
F	0	0-49	Қанағаттанарлықсыз

«А» (өте жақсы) деген баға, магистрант семестр барысында пәннің барлық

бағдарламалық сұрақтары бойынша өте жақсы білім көрсеткен, сонымен қатар, өздік жұмыс тақырыптары бойынша жиі аралық білімін тапсырған, оқылатын пән бойынша негізгі бағдарлама бойынша теориялық және қолданбалы сұрақтарды оқуда дербестік көрсете білген жағдайда қойылады.

«А-» (өте жақсы) деген баға негізгі заңдар мен процестерді, ұғымдарды, пәннің теориялық сұрақтарын жалпылауға қабілетін өте жақсы меңгеруін, аудиториялық және дербес жұмыс бойынша аралық тапсырмалардың жиі тапсырылуын болжайды.

«В+» (жақсы) деген баға, магистрант пәннің сұрақтары бойынша жақсы және өте жақсы білімдер көрсеткен, семестрлік тапсырмаларды көбінесе «өте жақсы» және кейбіреулерін «жақсы» бағаларға тапсырған жағдайда қойылады.

«В» (жақсы) деген баға, магистрант, пәннің нақты тақырыбының негізгі мазмұнын ашатын сұрақтары бойынша жақсы және өте жақсы білімдер көрсеткен, семестрлік тапсырмаларды уақытында «өте жақсы» және «жақсы» бағаларға тапсырған жағдайда қойылады.

«В-» (жақсы) деген баға магистрантқа, егер ол аудиториялық қалай болса, дәл солай МӨЖ тақырыптары бойынша пәннің теориялық және қолданбалы сұрақтарына жақсы бағытталады, бірақ семестрде аралық тапсырмаларды жиі тапсыратын және пән бойынша семестрлік тапсырмаларды қайта тапсыру мүмкіндігіне ие болған жағдайда қойылады.

«С+» (қанағаттанарлық) деген баға магистрантқа, егер ол аудиториялық сабақтардың және МӨЖ барлық түрлері бойынша зейінділік сипаттағы сұрақтарға ие, пәннің жеке модульдарының мазмұнын аша білген, семестрлік тапсырмаларды «жақсы» және «қанағаттанарлық» бағаға тапсырған жағдайда қойылады.

«С» (қанағаттанарлық) деген баға магистрантқа, егер ол аудиториялық сабақтардың және МӨЖ барлық түрлері бойынша зейінділік сипаттағы сұрақтарға ие, пәннің жеке модульдарының мазмұнын аша білген, семестрлік тапсырмаларды «қанағаттанарлық» бағаға тапсырған жағдайда қойылады.

«С-» (қанағаттанарлық) деген баға магистрантқа, егер ол аудиториялық сабақтардың және МӨЖ барлық түрлері бойынша жалпы мағлұматтандырылған және нақты тақырыптың шеңберінде ғана жеке заңдылықтар мен олардың ұғымын түсіндіре алатын жағдайда қойылады.

«D+» (қанағаттанарлық) деген баға магистрантқа, егер ол аудиториялық сабақтардың және МӨЖ барлық түрлері бойынша семестрлік тапсырмаларды уақытында тапсырмаған және нақты тақырыптың шеңберінде ғана жеке заңдылықтар мен олардың ұғымын түсіндіре алатын жағдайда қойылады.

«D» (қанағаттанарлық) деген баға магистрантқа, егер ол семестрлік тапсырмаларды уақытында тапсырмаған және аудиториялық сабақтар мен СӨЖ бойынша білімі төмен, сондай-ақ, сабақтар босатқан жағдайда қойылады.

«F» (қанағаттанарлықсыз) деген баға магистрант, МӨЖ және сабақтардың түрлері бойынша теориялық және практикалық білімнің төмен деңгейіне де ие емес, сабақтарға жиі қатыспайтын және уақытында семестрлік тапсырмаларды тапсырмайтын жағдайда қойылады.

«Z» (қанағаттанарлықсыз) деген баға магистрант, МӨЖ және сабақтардың

түрлері бойынша теориялық және практикалық білімнің төмен деңгейіне де ие емес, сабақтардың жартысынан көп қалатын және семестрлік тапсырмаларды ұсынбаған жағдайда қойылады.

Аралық бақылау оқытудың 7-ші және 14-шы апталарында жүргізіледі және бақылаудың келесі түрлерінен қорытындыланып, шығарылады:

Бақылау түрі	%-тік мәні	Оқытудың академиялық кезеңі, апта															Барлығы, %
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Қатысу	1,0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		14
ОМӨЖі	1,5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		23,5
МӨЖ	2,5														*		2,5
Барлығы аттест. бойынша								30							30		60,0
Емтихан																	40
Барлығы																	100

Саясат және рәсімдер

«Кәсіби денсаулық» пәнін оқу кезінде келесі ережелерді сақтауды өтінеміз:

1 Сабаққа кешікпей келуді.

2 Дәлелді себепсіз сабақ босатпауды, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсініктеме хат ұсынуды.

3 Магистранттің міндетіне барлық сабақтарға қатысу кіреді.

4 Оқу процесінің күнтізбелік жоспарына сәйкес бақылаудың барлық түрлерін тапсыру.

5 Жіберілген практикалық және зертханалық сабақтар оқытушы белгілеген уақытта қайта тапсыру.

6 Ғылыми конференцияларға қатысу.

1. Негізгі әдебиеттер тізімі

1. Аманжол І.А., Шарипов Н.Х., Жолмағамбетов Н.Р. Өнеркәсіптік санитария. – Қарағанды.: ҚарМТУ, 2015. – 236 б.

2. Артамонова В.Г., Шаталов Н.Н. Профессиональные болезни. – М.: Медицина, 2009.-432 с.

3. Глебова Е. В. "Производственная санитария и гигиена труда" М.: Высш. школа, 2007. - 382 с.: ил.

4. "Вредные условия труда" Сборник перечней и списков. - М.: МЦФЭР, 2007. - 400 с.: ил.

5. Азизов Б.М.,Чепегин И.В. "Производственная санитария и гигиена труда": Учебное пособие / Б.М.Азизов, И.В.Чепегин.- Казань: Изд-во Казан. гос. технол.ун-та; 2009.- 565 с.

6. Каплин В.Г. «Основы экотоксикологии». Учебное пособие, - М.: Колос, 2006. - 232 с. ил.

7. Трудовой Кодекс Республики Казахстан от 15 мая 2007 года N 251

8. Щербо А. П., Киселев А. В. Окружающая среда и здоровье: подход и оценка. - СПб.: СПб МАПО, 2002

2. Қосымша әдебиеттер тізімі

1. Производственная санитария и гигиена труда. : Учебное пособие. – Казань, 2009.- 565с.

2. Кен байыту саласындағы жұмысшылардың денсаулығын басқарудың гигиеналық принциптері. Аманжол І.А. – Алматы., 2007. – 256 б.

3. Вредные вещества в промышленности. Органические вещества: Справочник / Под общ. ред. Э. Н. Левиной, И. Д. Гадаскиной. – Л.: Химия, 2008. – 464с.

4. Руководство к практическим занятиям по гигиене труда: Учебное пособие / Под ред. В. Ф. Кириллова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина,. 2011. – 400с.

5. Балабас Л.Х., Аманжолов Ж.К. Основы безопасности жизнедеятельности: Учебник.- Астана: Фолиант, 2008.-232 с.

6. Құлқыбаев Ғ.Ә, Аманбеков Ө.А. Кәсіби аурулар. Қарағанды. – 2006 ж. – 318 б.

31.03.2004 ж. берілген №50 мемл. баспа лиц. Басуға қол қойылды 30.12.2009 ж.
Пішімі 60х90/16
Есептік баспа табағы 0,68 Тамалымы 20 дана. Тапсырыс Бағасы келісімді
.

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті баспасы
100027. Қарағанды. Бейбітшілік б., 56